

پیوند تاریخ‌نگاری و نثر فارسی در عصر مغول؛ با تأکید بر تاریخ جهان‌گشا و جامع‌التواریخ

دکتر اکرم ناصری^۱، دکتر سمیه حمیدی^۲، زینب رضائی^۳

۱- (نویسنده مسئول) دکترای تاریخ ایران، مدرس دانشگاه بیرجند

۲- (نویسنده مسئول) استادیار، گروه علوم سیاسی دانشگاه بیرجند

۳- کارشناس ارشد ادبیات و زبان فارسی

چکیده

یکی از مشخصه‌های تاریخ‌نگاری در عصر مغول، کاربرد زبان فارسی است. پس از سقوط دستگاه دیرینه خلافت، عربی-نویسی رو به ضعف نهاد؛ علاوه بر این به دلیل ناکارآمدی زبان مغولی و خط اویغوری، زبان فارسی که زبان دیوانیان عصر ایلخانان بود در تاریخ این دوره راه باز کرد و به پایه‌ای درخشان دست یافت. از دیگر علل پیشرفت فرهنگ و زبان در این عصر، توجه به نقش و جایگاه خاندان‌های ایرانی در دیوانخانه در جهت حفظ و پیوند میان هویت ایرانی-اسلامی و سنت تاریخ‌نگاری است. ورود شخصیت‌های فرهیخته‌ای چون خواجه نصیرالدین طوسی و خاندان‌های فاضلی چون جوینی و رشیدی به دستگاه دولت و قرار گرفتن در رأس امور سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و نگارش آثاری گرانقدر در جهت توجه به هویت ایرانی-اسلامی خود زمینه‌ساز پیشرفت دانش و هنر شد. در مقاله حاضر تلاش شده تا با روش توصیفی-تحلیلی و استفاده از داده‌های تاریخی به نقش و جایگاه خاندان‌های دیوانی بر رشد تاریخ‌نگاری در عصر ایلخانی پرداخته شود.

واژگان کلیدی: تاریخ‌نگاری، مغول، تاریخ جهان‌گشا، جامع‌التواریخ.